

Simon Karlsson

Ny VA-ledning i Skottorp

Halland, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Skummeslöv 4:1, 29:1 och Lögenäs 1:3

Utredningsår 2015

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015.

Arkeologisk utredning 2015.

Framsidesbild: Foto: Anders Andersson.

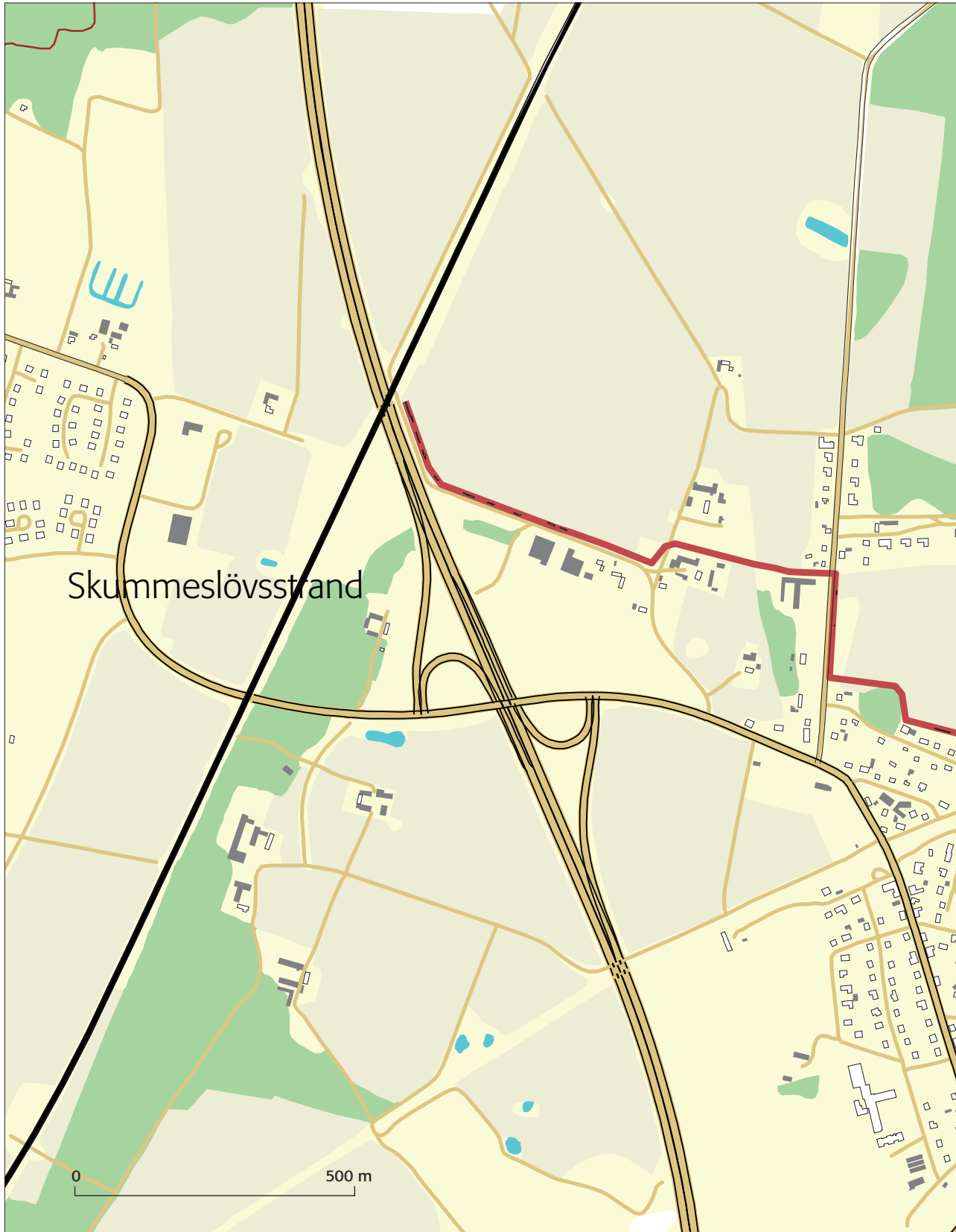
Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Syfte och metod	8
Resultat	9
Schaktbeskrivningar	16
Tolkningsförslag	18
Åtgärdsförslag	19
Tekniska och administrativa uppgifter	20
Bilagor	21
Bilaga 1 Fyndlista	

SAMMANFATTNING

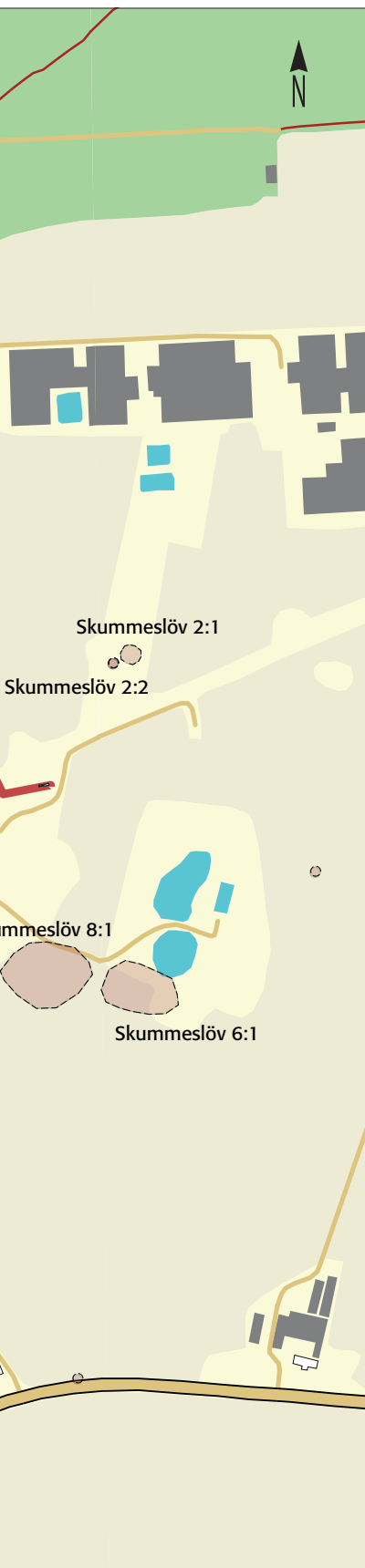
En arkeologisk utredning inför anläggandet av en VA-ledning i Skottorp genomfördes i juni 2015 av personal från Kulturmiljö Halland. Den västra halvan av utredningsområdet saknade med undantag för ett stolphål, helt arkeologiska lämningar och var kraftigt stört av sentida fyllnadsmassor, diken och ledningar. I den östra delen påträffades dock boplatslämningar som av keramiken att döma härrör från sen bronsålder eller tidig järnålder. Här framkom en stolprad som sannolikt utgör rester av en vägglinje i ett långhus. Kulturmiljö Halland förordar en arkeologisk förundersökning dessa boplatslämningar samt det område vid Marbäcksvägen där resultatet från tidigare georadarundersökning indikerar en stenhusgrund.

BAKGRUND

Med anledning av att Laholmsbuktens VA planerar att anlägga en VA-ledning längs en sträcka på cirka 2 km och med en bredd på cirka 15 meter, genom Skottorps samhälle har arkeologer från Kulturmiljö Halland utfört en utredning inom det berörda området. Schaktgrävningen utgjorde steg 2 i utredningen efter att steg 1 genomförts i november 2013 av konsultfirman Tyréns AB efter beslut av länsstyrelsen (dnr: 431–3129–13). Vid steg 1 genomfördes bland annat en fältinventering samt georadarprospektering av ett 130 x 15 meter stort område centralt i utredningsområdet. De fastigheter som berördes av schaktupptagningen var Skummeslöv 4:1 och 29:1 samt Lögenäs 1:3.

Figur 1. Utdrag ur fastighetskartan. VA-ledningens sträckning markerat i rött. Skala 1:10 000.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Det aktuella utredningsområdet bestod av åkermark med sådd av vall och spannmål samt hagmark med bete för kor. Jordmånen bestod nästan uteslutande av fin sandjord med undantag för schakt 688 som innehöll grovt grus och sten. Intill Marbäcksvägen, i utredningsområdets mellersta sträckning som löper i nordsydlig riktning, låg en märkegrav.

Intill den planerade VA-ledningen finns flertalet fornlämningar registrerade. Söder om sträckningen ligger den till ytan största fornlämningen, boplatsen Skummeslöv RAÄ 26:1. Den innefattar lämningar i form av stolphål, härdar, keramik och flinta från mesolitikum till historisk tid. RAÄ 38 utgör en boplatslämning som framkom vid anläggandet av en toalett i Skummeslövs kyrka. Där framkom bland annat flinta samt vikingatida keramik.

Strax öster om kyrkan finns en potentiellt borttagen gravhög registrerad (Skummeslöv 20:1). Det baseras på en kladdkarta till 1813–1814 års storskifteskarta. Det är dock osäker om det är en hög som avbildas eller endast en topografisk höjd. Omkring 600 meter öster om kyrkan finns en gravhög kallad "Mula hög" (Skummeslöv 2:1) och en stenåldersboplats (Skummeslöv 2:2).

Precis väster om den del av VA-ledningen som kommer att sträcka sig i nordsydlig riktning, intill Marbäcksvägen, finns bevakningsobjektet Skummeslöv 23:1. Enligt det äldre kartmaterialet har detta varit platsen för Skummeslövs gamla by. Idag finns inga lämningar kvar som kan ses på platsen.

En boplats (Skummeslöv 9:1) bestående av åtta härdgröpar hittades i samband med schaktningsarbeten på en tomt omkring 300 meter sydost om kyrkan. Ytterligare 250 meter österut finns två andra boplatser registrerade (Skummeslöv 6:1 och 8:1).

I utredningsområdets västliga del finns två fornlämningar registrerade. Skummeslöv 10:1 utgörs av en flintdolk som upphittats i åkern och Skummeslöv 33:1 utgörs av en boplats med flintavslag.

Figur 2. Fornlämningar i området. Skala 1:7000

SYFTE OCH METOD

Syftet med utredningen var i första hand att undersöka om det inom den planerade VA-ledningens sträckning fanns arkeologiska lämningar. Särskilt fokus låg på flera av de topografiska höjder som pekats ut under utredningens steg 1 som möjliga boplatsområden. Ett specifikt syfte var också att utröna georadarresultaten från samma utredning.

Utredningen gjordes med hjälp av traktorgrävare och sökschakt togs upp med en 1,4 meter bred planeringsskopa. Målet var att draga omkring 20 meter långa sökschakt men då schakten i den västra delen av utredningsområdet visade sig vara innehållslösa drogs

Figur 3. Samtliga schakt i den västra delen av utredningsområdet. Skala 1:2000.

här omväxlande kortare schakt. Utredningsområdets centrala del, en sträcka på cirka 400 meter, prioriterades bort helt då det sedan tidigare till stora delar var förstört av tidigare ledningsarbeten. Schakten återupptogs inom fastigheten Lögenäs 1:3 vid Marbäcksvägen men fick efter två mindre schakt avbrytas då vattenmängden i marken omöjliggjorde vidare maskinframkomst. Schaktarbetet upptogs i den östra delen av utredningsområdet så långt västerut som markförhållandena tillät. Samtliga schakt och arkeologiska objekt mättes in med GPS och inmättningsdata lagras i Intrasiprojektet Skummeslöv 2014199U. Samtliga schakt metalldetekterades även nere vid anläggningsnivå.

RESULTAT

Sammanlagt framkom 39 arkeologiska anläggningar fördelat på 31 stolphål, sju gropar och en härd. Med undantag för ett stolphål framkom samtliga anläggningar inom en avgränsad yta i den östra delen av utredningsområdet.

I den västra delen av området (fastigheten Skummeslöv 4:1) var medeldjupet på matjorden 0,3 m och underliggande alv bestod av finsand som ställvis visade humösa vattenavsatta lagerlinser med en varierande tjocklek från 0,03 till 0,13 meter (se figur 5.). Under dessa återkom alven i form av finsand skiftande i färg mellan ljusgrå till brun. Troligen är detta en äldre strandlinje på cirka 8,4 meter över dagens havsnivå. I ett schakt framträdde ett stolphål i denna del av utredningsområdet och ett kortare schakt togs därför upp parallellt och direkt öster om stolphålet, för att undersöka förekomst av ytterligare stolphål. Inga fler stolphål framträdde dock i detta område och väster om schaktet fanns sentida fyllnadsmassor från vägbygge. Schakten fortsattes längs Strandvägens norra sida där ett tunnare, cirka 0,06 m tjockt lager av fyllnadsmassor fanns under matjorden, vilket härrörde från en etableringsyta som anlagts i samband med tillkomsten av E6-motorvägen, strax väster om utredningsområdet. Under detta återkom finsanden i alven. Inga ytterligare arkeologiska objekt påträffades i schakten men ett antal dräneringsdiken kunde ses i alven. Efter tio sökschakt i den västra delen av utredningsområdet avslutades schakten på grund av redan befintliga VA-ledningar på platsen. Dessa var nedgrävda till 5 meters djup och den planerade ledningen skall dras i samma VA-schakt som de befintliga ledningarna i denna del av utredningsområdet.

Utredningsschakten upptogs åter i nordsydlig riktning längs Marbäcksvägen inom fastigheten Lögenäs 1:3, där också särskilt fokus var tänkt att läggas på att jämföra georadardata från firma Tyréns AB med resultaten från schaktgrävningen. Ett första schakt togs upp norr om mägergraven. På denna plats var marken sank, matjorden cirka 0,25 m tjock med underliggande finsand som var vattenbemängd. Inga arkeologiska objekt kunde ses och schaktet återfylldes. Söder om mägergraven gjordes ett nytt försök till schaktdragning på en svag höjdrygg. Här påträffades större stenar i alven men arbetet fick avbrytas på grund

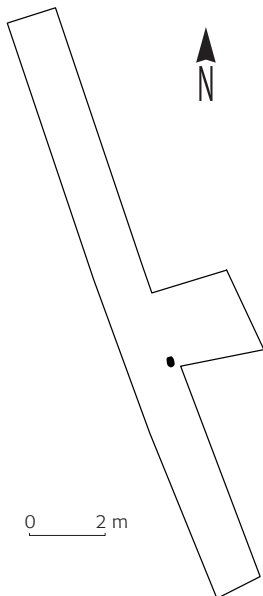

Figur 4. Samtliga schakt i den östra delen av utredningsområdet. Skala 1:2000.

Figur 5. Humösa vattenavsatta lager i schakt 150, mot öster. Foto: Mats Nilsson.

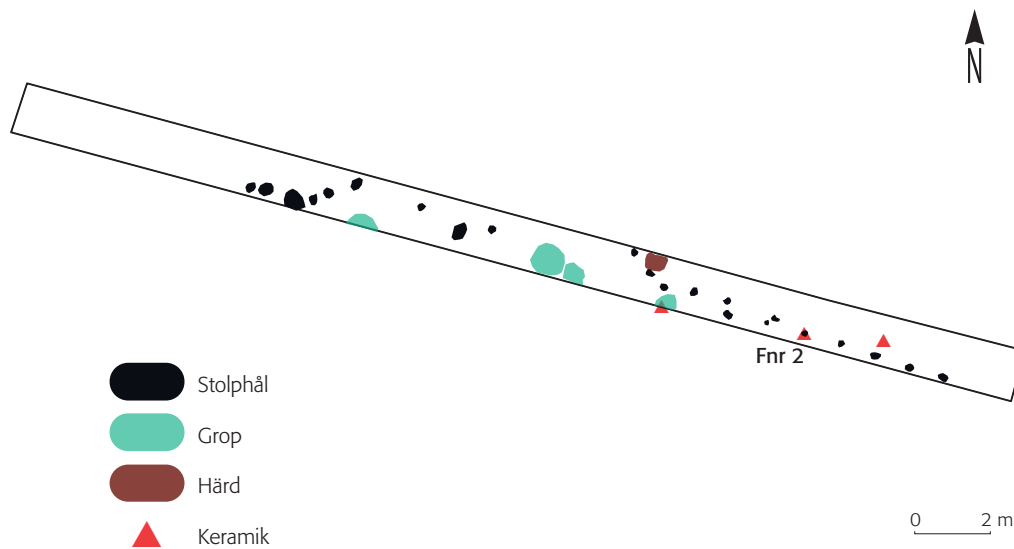
Figur 6. Schackt 202, med stolphål. Skala 1:200.

av att traktorgrävaren sjönk ner i det sankta området.

Schakten återupptogs längre österut, på en höjdrygg inom fastigheten Lögnäs 1:3. I detta schakt (schakt 539) framträdde 27 anläggningar i form av stolphål, gropar och en härd. Vidare hittades slagen flinta och keramik från yngsta bronsålder / äldsta järnålder (se figur 10). Österut avtog anläggningarna i schakten efter cirka 60 meter, vid en fuktigare sänka men enstaka anläggningar återkom på en svag höjd i den östra delen av utredningsområdet (schakt 688). Matjordens tjocklek var i detta område cirka 0,3 meter och i alven förekom stenar med en storlek mellan 0,2 till 0,4 m i diameter. Ett sista schakt togs upp nära vattenverket i utredningsområdets östligaste del, inom fastigheten Skummeslöv 29:1. I detta schakt framkom inga arkeologiska anläggningar. Denna del av utredningsområdet är starkt påverkad av ledningsdragningar, både av VA-ledningar och av elkablar.

Figur 7. Vattensjukt område vid Marbäcksvägen, mot öster. Foto: Simon Karlsson.

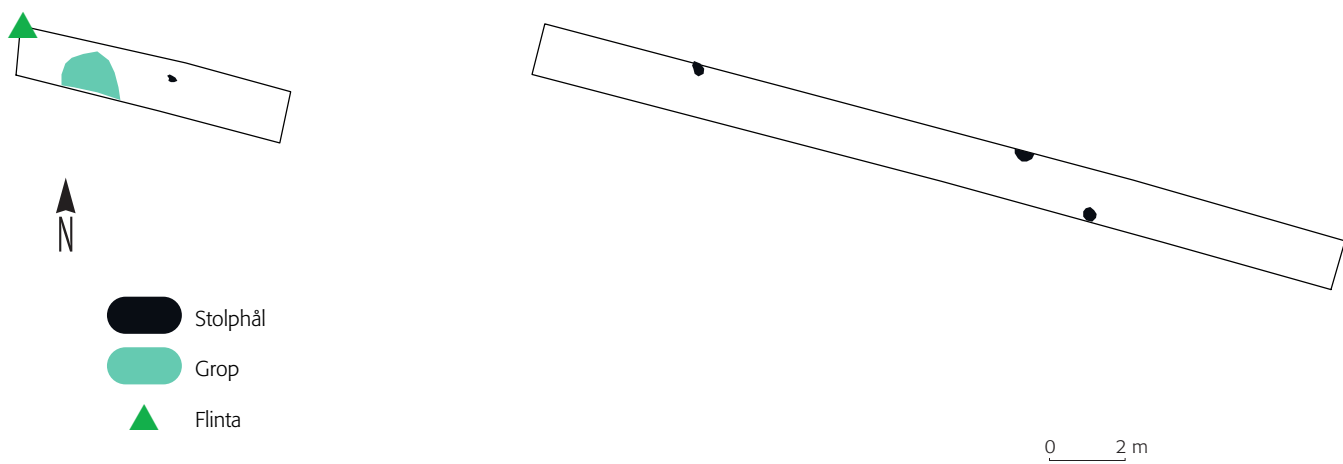
Figur 8. Schakt 539 med anläggningar. Skala 1:200.

Figur 9. Schack 539 med stolphålsrad, mot sydväst. Foto: Mats Nilsson.

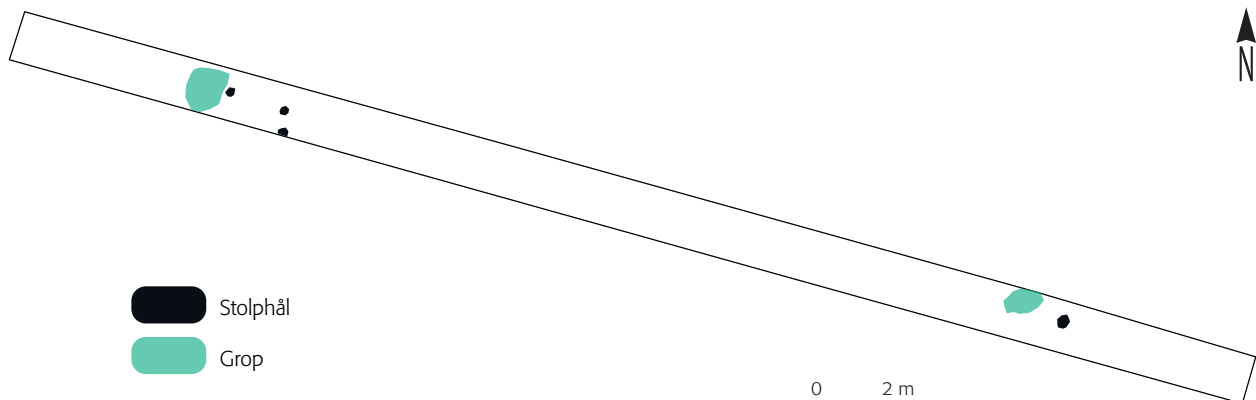
Figur 10. Mynningsbit från en keramikskål (Fyndnummer 2). Skala 1:1. Foto: Anders Andersson.

Figur 11. Schakt 547 och 589 med anläggningar. Skala 1:200.

Figur 12. Schakt 688 mot öster. Schaktet som låg på en svag höjd, innehöll endast ett fåtal anläggningar. Alven var här betydligt mer grusig än övriga schakt. Foto: Mats Nilsson.

Figur 13. Schakt 688 med anläggningar.

SCHAKTBESKRIVNINGAR

Schakt 100

27 meter långt. Matjorden var cirka 0,4 meter tjock. Alven bestod av finsand. I schaktet framkom vattenavsatta lager i form av mörka humösa linser som var 0,13 meter tjocka. Flera sentida diken framkom i schaktet.

Schakt 150

10 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. Alven bestod av finsand. I schaktet framkom vattenavsatta lager i form av mörka humösa linser som var 0,13 meter tjocka. Sentida diken framkom i schaktet.

Schakt 182

20 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. Under matjorden kom ett 0,2 meter tjockt vattenavsatt humöst sandlager. I södra delen framträdde ett mörkfärgat avtryck efter ett träd. Alven bestod av finsand.

Schakt 202

16 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. I schaktet påträffades ett stolphål. Schaktet utvidgades därför med en skopbredd öster om stolphålet. Utvidgningen visade sig dock inte innehålla ytterligare anläggningar. Alven bestod av finsand.

Schakt 213

10 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. I norra delen av schaktet fanns ett modernt dike och södra delen var stört av sentida fyllnadsmassor. Alven bestod av finsand.

Schakt 248

21 meter långt. Matjorden bestod av cirka 0,2 meter torvig sandblandad jord. Därefter följde 0,2 meter mörkgrå vattenavsatt sand. Centralt i schaktet förekom cirka 0,01 meter tjocka vattenavsatta humösa linser. Alven bestod av finsand.

Schakt 256

12 meter långt. Matjorden bestod av cirka 0,2 meter torvig sandblandad jord. Därefter följde 0,2 meter mörkgrå vattenavsatt sand. Alven bestod av finsand.

Schakt 262

12 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. Alven bestod av finsand.

Schakt 173

12 meter långt. Matjorden var mellan 0,15–0,2 meter tjock. I östra delen kom under matjorden ett 0,08 meter tjockt bärlager av makadam. Alven bestod av finsand.

Schakt 163

17 meter långt. Matjorden var cirka 0,2 meter tjock. Under matjorden kom ett 0,06 meter tjockt bärlager av makadam. Alven bestod av finsand.

Schakt 100001

7 meter långt. Matjorden var cirka 0,26 meter tjock. Under matjorden kom ett 0,2 meter tjockt grått sandlager. Alven bestod av fuktig finsand. Ovanför alven förekom vattenavsatta linser.

Schakt 275

2 meter långt. Matjorden var cirka 0,3 meter tjock. Stenrik sandig alv. Vid utredningstillfället mycket sankt. Schaktet avbröts då grävmaskinen sjönk ner i den blöta marken. Alven bestod av sand med stenar (0,3–0,5 meter stora).

Schakt 539

27 meter långt. Matjorden var cirka 0,4 meter tjock. Alven bestod av brunröd sand med inslag av enstaka stenar (0,05–0,2 meter stora). I schaktet påträffades 22 stolphål, fyra gropar och en härd.

Schakt 547

8 meter långt. Matjorden var cirka 0,4 meter tjock. Alven bestod av brunröd sand. Schaktningen avbröts på grund av en icke utmärkt kabel som framträdde intill norra schaktkan- ten. I schaktet påträffades ett stolphål och en grop.

Schakt 589

22 meter långt. Matjorden var cirka 0,4 meter tjock. Alven bestod av brunröd sand. I schak- tet påträffades tre stolphål.

Schakt 622

12 meter långt. Matjorden var cirka 0,35 meter tjock. Centralt i schaktet följde på matjor- den ett humöst vattenavsatt lager som var mer än 0,35 meter djupt. Schaktet avbröts då det vattensjuka området fortsatte mot öster. I Schaktets västra del bestod alven av finsand.

Schakt 688

34 meter långt. Matjorden var i västra delen av schaktet cirka 0,4 meter tjock. Alven bestod av brunröd sand med grovt grus (0,05–0,2 meter). Den grusiga alven fortsatte till den öst- ligt liggande gropan i schaktet och övergick till finsand. I schaktets östra del var matjorden cirka 0,3 meter tjock. I schaktet påträffades fyra stolphål och två gropar.

Schakt 697

10 meter långt. Matjorden bestod här av grästorv och var cirka 0,25 meter tjock. Alven be- stod av siltig till lerig sand

TOLKNINGSFÖRSLAG

Området i väster var delvis stört av moderna diken. Endast ett stolphål hittades vilket får betraktas som en solitär. De vattenavsatta lagren som framkom i det första schakten härrör troligen från en äldre strandlinje cirka 8 meter över dagens havsnivå. Den mellersta delen av utredningsområdet bedöms vara alltför stört av sentida aktivitet att man inte skulle kunna

få ut något av antikvariskt värde. Den nordsydliga sträckningen vid Marbäcksvägen har troligen varit allt för sank för någon bebyggelse. Undantaget är den södra delen där georadarundersökningen från etapp 1–utredningen möjligen visar spår efter en stenhusgrund. Det finns ingen byggnad på denna plats i det historiska kartmaterialet vilket kan innebära att det möjligen rör sig om rester efter den medeltida bebyggelsen.

Stolpraden som framkom i schakt 539 utgör med all sannolikhet rester av en vägglinje i ett långhus, som genom keramiken i ytan från ett av stolphålen kan dateras till sen bronsålder eller tidig järnålder. Denna boplatz fortsätter sannolikt både söderut in under dagens villabebyggelse och en bit norrut på höjdryggen. Möjligen fortsätter den även västerut där det under rådande markförhållanden ej gick att använda grävmaskin.

Schaktet i den östliga höjdryggen innehöll förhållandevis få anläggningar. Den markanta topografiska höjden borde ha lämpat sig väl till boplatser. Dock är det inte osannolikt att det finns boplatzlämningar norrut på höjdryggen, utanför VA-ledningens arbetsområde.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar arkeologisk förundersökning av boplatzen som framkom vid schakt 539. Även den södra delen av området vid Marbäcksvägen där resultatet från tidigare georadarundersökning indikerar en stenhusgrund förordas bli föremål för en förundersökning. Då markförhållandena vid Marbäcksvägen visat sig vara besvärliga vid blöt väderlek är det erforderligt att använda sig av en bandgående grävmaskin.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431–3111–14

Eget dnr: 2014–199

Uppdragsgivare: Laholmsbuktens VA

Utförandetid: 2–4/6 2015

Personal: Simon Karlsson (projektledare), Mats Nilsson

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: Cirka 380 m²

Dokumentation: Samtliga schakt och anläggningar är inmätta digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.0. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad.

Bilddokumentation: Inga bilder sparades.

Fynd: Keramik, flinta. Fynden har i väntan på fyndfördelning tilldelats accessionsnummer HM 28824:1-4

Datering: Bronsålder–järnålder

BILAGOR

Bilaga 1

Fyndlista

Accessions.nr: HM 28824:1-4
Landskap Halland
Socken Skummeslöv sn
Undersökningsår 2015

Fyndnr	Material	Sakord	Del	Vikt gram	Antal	Tjocklek mm	Anmärkning
1	Keramik	Kärl	Buk	57	1	6	
2	Keramik	Skål	Mynning och buk	32	1	6	Skålar av denna typ dateras oftast till yngre bronsålder eller äldsta järnålder.
3	Keramik	Kärl		2	1	4	
4	Flinta	Avslag		4	1		Slagbula.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se